

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ НОМИДАН ҲАЛ ҚИЛУВ ҚАРОРИ

Риштон тумани

2023 йил 18 октябрь

4-1505-2302/1796-сонли иш

Риштон туманлараро иқтисодий судининг судьяси Ш.Мирзаматов раислигида, судья ёрдамчиси Д.Хомидовнинг суд мажлиси котиблигида, даъвогар Олтиариқ туман фермер, деҳқон хўжаликлари ва томорқа ер эгалари кенгашининг “Эргаш ота УМИ” фермер хўжалиги манфаатини кўзлаб жавобгар – “Hamza Expo Art Textile” масъулияти чекланган жамият ҳисобидан 85 882 210 сўм асосий қарз ва суд харажатларини ундириш тўғрисидаги иқтисодий ишни тарафлардан даъвогар вакили адвокати Ж.Малабаев (ордер ҳамда ишончнома асосида), жавобгар вакиллари Ф.Хожибоев (2023 йил 19 июль кундаги 120-сонли ишончнома асосида), М.Кенжаев (2023 йил 18 октябрь кундаги 225-сонли ишончнома асосида) иштирокида Риштон туман судлари биносида, очиқ суд мажлисида кўриб чиқиб, қуйидагиларни

А Н И Қ Л А Д И:

Олтиариқ туман фермер, деҳқон хўжаликлари ва томорқа ер эгалари кенгаши (кейинги матнларда кенгаш деб юритилади) судга “Эргаш ота УМИ” фермер хўжалиги (кейинги матнларда даъвогар деб юритилади) манфаатида даъво ариза билан мурожаат қилиб, “Hamza Expo Art Textile” масъулияти чекланган жамият (кейинги матнларда жавобгар деб юритилади) ҳисобидан 85 882 210 сўм асосий қарз ва суд харажатларини ундиришни сўраган.

Суд мажлисига Фарғона вилояти қишлоқ хўжалиги бошқармаси низо предметида мустақил талаблар билан арз қилмайдиган учинчи шахс сифатида жалб қилинган.

Олтиариқ туман фермер, деҳқон хўжаликлари ва томорқа ер эгалари кенгашининг судга алоқа хати билан мурожаат қилиб, суд мажлисини Кенгаш вакили иштирокисиз кўриб чиқишни сўраган.

Даъвогар вакили суд мажлисида даъво аризаси бўйича тушунтириш бериб, жавобгар билан низони ўзаро келишув йўли билан ҳал этиш мақсадида қилинган ҳаракатлар ўз натижасини бермаганлигини, жавобгар томонидан фермер хўжалигини пул маблағлари асоссиз ушлаб қолинганлигини, бу эса қонунга зид эканлигини билдириб, суддан даъво аризани қаноатлантириб беришни сўради.

Жавобгар вакили Ф.Хожибоев, суд мажлисида даъво аризаси бўйича тушунтириш бериб, даъво аризасига эътироз билдириб, пахта хом ашёсини топшириш режаси камайтирилган бўлишига қарамасдан, даъвогар 2021 йилда 112,8 тонна пахта топшириб, режани 72 фоизга бажарганлигини, шу сабабли тарафлар ўртасида тузилган шартноманинг 5.2-бандига асосан, даъвогар томонидан топширилмаган 44 тонна пахта хом ашёси учун 85 882 210 сўм жарима ҳисобланиб, даъвогар ҳисобидан ушлаб қолинганлигини баён этиб, даъво аризасини қаноатлантиришни рад этишни сўради.

Жавобгар вакили М.Кенжаев, суд мажлисида даъво аризасига эътироз билдириб, даъвогар ўзига белгиланган пахта хом ашёси топшириш режасини бажармаганлигини, асоссиз равишда 44 тонна пахта хом ашёсини

топширмаганлигини, шу сабабли шартномага асосан жарима ушлаб қолинганлигини баён этиб, даъво аризасини қаноатлантиришни рад этишни сўради.

Учинчи шахс Фарғона вилояти қишлоқ хўжалиги бошқармаси тегишли тартибда суд мажлиси куни, вақти ва жойи ҳақида хабардор қилинган бўлсада, суд мажлисига келмади.

Ўзбекистон Республикаси Иқтисодий процессуал кодексининг 170-моддаси учинчи қисмида иш муҳокамасининг вақти ва жойи тўғрисида тегишли тарзда хабардор қилинган жавобгар, учинчи шахслар суд мажлисига келмаса, низо уларнинг йўқлигида ҳал қилиниши мумкинлиги белгиланган. Мазкур қоидага асосан суд, ишни учинчи шахс вакиллари иштирокисиз кўриб чиқишни лозим топди.

Суд, иш ҳужжатларини ўрганиб чиқиб, иш учун муҳим аҳамиятга эга бўлган ҳолатларни аниқлаб, суд мажлисида иштирок этган шахсларнинг тушунтиришларини тинглаб, далилларни текшириб, қуйидаги асосларга кўра, даъвогарнинг даъво талабини қаноатлантиришни лозим топади.

Иш ҳужжатларидан аниқланишича, 2021 йил 25 март куни даъвогар ва жавобгар ўртасида 16-сонли пахта хом ашёси ва уруғлик пахта етиштириш бўйича контрактация шартномаси имзоланган, шартномага асосан даъвогар 47,50 гектар ер майдонида пахта хом ашёсини етиштириб, жавобгарга 190,5 тонна пахта хом ашёсини топшириш мажбуриятини олган.

Жавобгар “Hamza Expo Art Textile” масъулияти чекланган жамиятнинг кузатув кенгаши томонидан даъвогарнинг 2021 йил пахта ҳосилини етиштириш ва сотиш учун белгиланган режани бажарилиши имкониятлари ўрганиб чиқилиб, даъвогар томонидан топширилиши лозим бўлган пахта хом ашёси режаси 33,7 тоннага камайтирилиб, пахта хом ашёсини топшириш режаси 156,8 тоннага камайтирилган.

Даъвогар томонидан 2021 йилда 112,8 тонна, 782 005 548 сўмлик пахта хом ашёси топширилиб, белгиланган режа 72 фоизга бажарилган.

Тарафлар ўртасида тузилган шартноманинг 5.2-бандида шартномада белгиланган нав, сифат ва миқдорда маҳсулот топширишдан асоссиз бош тортганлиги учун “Хўжалик” “Буюртмачи”га топширилмаган маҳсулот қийматининг 30 фоизи миқдорида жарима тўлашлиги белгиланган.

Жавобгар томонидан шартноманинг 5.2-бандига асосан даъвогардан етказиб берилмаган деб ҳисоблаган пахта хом ашёси маҳсулоти қийматининг 30 фоизи, 85 882 210 сўм жаримани ундириб олган.

Даъвогар ундириб олинган жарима суммасидан норози бўлиб, кенгаш орқали судга даъво ариза билан мурожаат қилиб, жавобгар ҳисобидан 85 882 210 сўм асосий қарз ва суд харажатларини ундиришни сўраган.

Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодексининг (кейинги матнларда ФК деб юритилади) 8 ва 234-моддаларида мажбуриятнинг шартнома асосида вужудга келиши, 236-моддасига асосан мажбуриятлар мажбурият шартларига ва қонун ҳужжатлари талабларига мувофиқ лозим даражада бажарилиши кераклиги белгиланган.

Мазкур ҳолатда гарчи, тарафлар ўртасида 85 882 210 сўм жаримани тўлаш йича низо мавжуд бўлган холда, жавобгар низони суд тартибда ҳал этиш арасини кўрмасдан, 85 882 210 сўм жарима ҳисоблаб ушлаб қолган.

Даъвогар вакилининг суд мажлисига тақдим этган кенгашнинг маълумотномасига кўра, даъвогар учун 2021 йил учун 152,5 тонна пахта хом ашёси топшириш режаси белгиланган бўлиб, жами 112,8 тонна пахта хом ашёси топширилиб, белгиланган режа бажарилмаганлиги, режанинг бажарилмаслигига сув танқислиги, сув насоси ўрнатиш бўйича бир неча бор кенгашга, жавобгарга оғзаки ва ёзма равишда мурожаат қилганлиги, бироқ натижаси сув танқислиги масаласи ижобий ҳал этилмаганлиги сабаб бўлган.

ИПКнинг 66-моддасига асосан иш бўйича далиллар ушбу Кодексда ва бошқа қонунларда назарда тутилган тартибда олинган фактлар ҳақидаги маълумотлар бўлиб, улар асосида суд ишда иштирок этувчи шахсларнинг талаблари ва эътирозларини асословчи ҳолатлар, шунингдек низони тўғри ҳал қилиш учун аҳамиятга эга бўлган бошқа ҳолатлар мавжудлиги ёки мавжуд эмаслигини аниқлайди. Бундай маълумотлар ёзма ва ашёвий далиллар, гувоҳларнинг кўрсатувлари, ишда иштирок этувчи шахсларнинг тушунтиришлари билан аниқланади.

ИПКнинг 67-моддасига кўра исботлаш ишни мазмунан кўриш учун аҳамиятга эга ҳолатларни аниқлаш мақсадида далилларни тўплаш, тадқиқ этиш, текшириш ва баҳолашдан иборатдир.

ИПКнинг 68-моддасига мувофиқ ишда иштирок этувчи ҳар бир шахс ўз талаблари ва эътирозларига асос қилиб келтираётган ҳолатларни исботлаши керак.

ИПКнинг 72-моддасига кўра қонунчиликка мувофиқ муайян далиллар билан тасдиқланиши керак бўлган иш ҳолатлари бошқа далиллар билан тасдиқланиши мумкин эмас.

Ушбу кодекснинг 74-моддасига асосан суд далилларга ишнинг барча ҳолатларини жамлаб, уларни суд мажлисида қонунга амал қилган ҳолда ҳар томонлама, тўлиқ ва холис кўриб чиқишга асосланган ўз ички ишончи бўйича баҳо беради, ҳар бир далил ишга алоқадорлиги, мақбуллиги ва ишончлилиги нуқтаи-назаридан, далилларнинг йиғиндиси эса етарлилиги нуқтаи назаридан баҳолаши лозим.

ИПКнинг 75-моддасига кўра иш учун аҳамиятга эга бўлган ҳолатлар тўғрисидаги маълумотларни ўз ичига олган ҳужжатлар, шартномалар, маълумотномалар, амалий ёзишмалар ёзма далиллардир.

Шартноманинг 8.1-бандида шартнома шартлари бўйича келишмовчиликлар ва низоли масалалар келиб чиққан тақдирда, тарафлар мустақил равишда уларни судгача ҳал этиш чораларини кўришлиги, тарафлар ўзаро келишувга эришмаган тақдирда эса низоли ҳолатлар тарафларнинг бирининг аризасига асосан суд томонидан ҳал қилиниши белгиланган.

Баён этилганларга кўра, жавобгар томонидан 85 882 210 сўм миқдордаги суммани даъвогардан жарима тариқасида ушлаб қолинишида шартнома шартларига асосан келишмовчилик ва низолар суд тартибида ҳал этмасдан жарима суммасини ундириб олганлигини инобатга олиб, суд даъвони асосли деб ҳисоблаб, даъвони тўлиқ қаноатлантиришни, жавобгар ҳисобидан 85 882 210 сўм асосий қарз ва 33 000 сўм почта харажати ундиришни, даъвонинг қолган қисмини қаноатлантиришни рад этишни, жавобгардан республика бюджетига лозим топади.

ИПКнинг 118-моддасида “Суд харажатлари ишда иштирок этувчи шахсларнинг қаноатлантирилган даъво талаблари миқдориға мутаносиб равишда уларнинг зиммасига юклатилади” деб белгиланган.

Юқорида қайд қилинганларга асосан суд, даъво аризани қаноатлантиришни, жавобгар ҳисобидан даъвогар фойдасига 85 882 210 сўм қарз ва 33 000 сўм почта харажати ундиришни, жавобгар ҳисобидан республика бюджетига 1 717 644,2 сўм давлат божи ундиришни лозим деб топади.

Бинобарин, Ўзбекистон Республикаси Иқтисодий процессуал кодексининг 66, 67, 68, 72, 74, 75, 118, 176-179- моддаларини қўллаб, суд

Қ А Р О Р Қ И Л Д И :

Даъво аризаси қаноатлантирилсин.

Жавобгар “Hamza Expo Art Textile” масъулияти чекланган жамият ҳисобидан даъвогар “Эргаш ота УМИ” фермер хўжалиги фойдасига 85 882 210 сўм асосий қарз ва 33 000 сўм почта харажати ундирилсин.

Жавобгар “Hamza Expo Art Textile” масъулияти чекланган жамият ҳисобидан республика бюджетига 1 717 644,2 сўм давлат божи ундирилсин.

Ҳал қилув қарори қонуний кучга киргандан сўнг ижро варақалари берилсин.

Мазкур ҳал қилув қарори устидан у қабул қилинган кундан бошлаб бир ойлик муддат ичида тарафлар шу суд орқали Фарғона вилоят судининг иқтисодий ишлар бўйича судлов ҳайъатига апелляция тартибида шикоят беришга (протест келтиришга) ҳақлидир.

Раислик қилувчи, судья

Ш.Мирзаматов

